

Litteratur.

Svensk Insektfauna. Utgiven av Entomologiska föreningen i Stockholm. 9. Skalbaggar. *Coleoptera. Kortvingar.* Fam. Staphylinidae, underfam. Micropeplinae, Phloeocharinae, Olisthaerinae, Proteininae, Omaliinae. Av Thure Palm. Pris kr. 5 (för föreningsmedlemmar kr. 4).

Från sitt insektsamlandes begynnelse minnes möjligen en och annan med undertecknad hurusom man fångade och behöll nästan allt av insamlade skalbaggar med undantag för de många smärre kortvingarna, staphyliniderna. Allt var roligt utom dessa, som man nog också förtvivlade om att någonsin få namn på, åtminstone med egen hjälp. På så sätt fanns i samlingen representanter för de flesta familjer, särskilt förstas långhorningar, jordlöpare och heteromerer, men inga kortvingar alls utom kanske de större, t. ex. *Creophilus* och *Staphylinus*-arter.

Det blev ju annat sedan, åtminstone vad undertecknad beträffar. Inte minns jag hur jag kom in på dessa småstaphylinider, minns endast att det var med mycken möda som tillägnandet av artkännedom inom den gruppen fortskred. Och så slutade det egendomligt nog med att i samlingen äro just småstaphyliniderna företrädda med det största antalet exemplar, något som har sin psykologiska förklaring i det förhållandet som kanske också andra samlare aktgivit på, att just de släkten och arter som man måste arbeta intensivast med kräva det rikaste materialet, innan man blir klar på att t. ex. detta är den arten och inte den mycket lika närstående, medan det av de paranta, lättbestämda arterna blir färre exemplar i lådorna.

Vid bestämningsarbetet hade man bl. a. Reitters Fauna Germanica att gå efter, och kanske också J. P. Johansens Rovbillor. De unga entomologer som numera kasta sig in på studiet av staphyliniderna ha kanske inte lyckats skaffa sig de böckerna. De äro hänvisade till att anlita äldre koleopterologers hjälp vid bestämningen. Saknaden av hithörande litteratur har känts svår, och det även för dem som äga de nämnda och andra skalbaggböcker, därför att i dem saknas en hel del av de arter vilka leva inom vårt lands gränser särskilt norrut men inte alls tillhöra Danmarks eller Tysklands fauna och likaså de ej få vilka »tillkommit» under senare årtionden och vilkas beskrivning är att söka i den ej lätt överskådade tidskriftslitteraturen.

Nu är den bristen på väg att fyllas. Thure Palm, som är en av dem vilka jag hade glädjen att vid begynnandet av hans samlarverksamhet kunna vara till hjälp då det gällde att vinna klarhet över en och annan *Atheta*-art eller annan småstaphylinid, vännen Thure har nu sedan länge inte blott nått den fullständiga behärsksningen av dessa liksom av andra svärbemästrade grupper utan han har omsatt sin kunskap i praktik, till hjälp för andra, genom att föra in i serien Svensk Insektfauna också staphyliniderna. Visserligen har han färdiga, eller åtminstone från trycket fått ut, endast de fem underfamiljer Micropeplinae-Omaliinae, som stå i början av kortvingarnas system i modern litteratur och ingalunda inrymma de mest kinkiga av staphyliniderna. Men det finns intet tvivel om att Palm skall klara också aleocharinerna, detta crux för så många. Det skall bli intressant se hur han kommer att bli herre över svårigheten med dichotomisk tabell över t. ex. *Atheta*-undersläktena. Svårigheterna med arterna kommer han naturligtvis att lösa med teckningar av sekundära könskaraktärer, då utmärkande sådana finnas, annars med teckningar av genitalia. Palm är ju, det veta vi alla, en säker tecknare, flyhänt men noggrann i det fallet liksom vid nedskrivandet av iakttagelser och rön, vid nybeskrivningar av arter, kritiska utredningar o. s. v.

Den föreliggande delen ger redan den utmärkta prov på hans kunnighet i de nämnda hänseendena. Man märker att dessa djur kan han, han har granskat ex. av dem alla med hänsyn till litteraturen om dem och även sett nya taxonomiska detaljer samt bildat sig en uppfattning om dem, en uppfattning som får distinkta uttryck i översiktstabeller och diagnoser och kommer fram som personliga erfaren-

heter beträffande levnadssätt o. s. v. En stor del av de många detaljteckningarna äro original, i annat fall hämtade ur arbeten som tillämpa moderna metoder och betraktelsesätt, t. ex. Brundins *Atheta*-studier. De äro ägnade att i alla kinkiga fall bidra till att hjälpa den kunskapsförstående till rätta. För dem som vilja ge sig i kast med de av nybörjaren fruktade staphyliniderna är det ovärderligt att få sammanförda på ett ställe alla vår fauna vidkommande arter, för vilkas utredande vi äldre varit hänvisade till att söka i den splittrade tidskriftslitteraturen. Många exempel som belysa detta skulle i den nu utkomna delen kunna anföras, men det kan vara nog att nämna arterna av *Phloeonomus pusillus*-gruppen, då två av de tre inte finnas hos vare sig Ganglbauer, Reitter eller Johansen, eller *Proteinus*-arterna, av vilka inte mindre än 3 inte äro tillfinnandes hos nämnda författare men hos Palm kunna säkert identifieras med hjälp av både text och bild.

Utrymmet tillåter ej utförligare omnämnande av det nya häftet av Svensk insektafauna. Ett par detaljmarkeringar må dock göras. Då författaren om *Anthobium torquatum* skriver att de första svenska fynden av den arten gjordes på 1920-talet (Palm) och att den »torde vara en från Danmark nyinvandrad art, som ej var känd på Thomsons tid men som nu flerstädes är allmän på lokaler där Thomson flitigt samlade», så exemplifierar detta svårigheten då det gäller att yttra sig i dylika invandringsfrågor. Arten fanns nämligen, såsom jag sett, redan i framl. B. Varenii i Hälsingborg (född 1855) samling i ex. från Skåne men felaktigt bestämda till *A. Marshami* Fauv., under vilket namn den omnämns i Ent. T. 1915 — av mig, utan att direkt rättelse av namnet sedan kommit i tryck.

Beträffande det rent språkliga reagerar åtminstone undertecknad avgjort mot substantivet »uppskyl», en danism som är ny och onödig, då vi ju för begreppet ha det av Sernander införda »drift» eller »driftrand». Den senare sammansättningsleden i det danska »Opsky» motsvarar ju inte till betydelsen den i den svenska nybildningen »uppskyl».

Anton Jansson.

VICTOR HANSEN: Biller XIII. Clavicornia 1. Del. Danm. Fauna, utgivet av Dansk Naturh. Forening. Bd. 55. 278 sid., 75 fig. Gads Forlag København 1950. Pris kr. 14:—.

Det har blivit en nästan självklar sak, att Victor Hansens skalbaggssdelar i Danmarks Fauna äro att anse som ett mönster för handböcker över Coleoptera. Till denna uppfattning bidrar bland annat det sakrika och vederhäftiga innehållet, de rediga och praktiskt uppställda bestämmingstabellerna samt de utmärkte illustrationerna, som på ett förträffligt sätt komplettera texten.

Den nu utkomna volymen Clavicornia 1. Del jävar på intet sätt detta omdöme. Den behandlar bland annat flera av våra svåraste skalbaggssläkten, såsom *Epuraea*, *Meligethes*, *Cryptophagus* och *Atomaria*, och är ej minst därigenom alldeles särskilt välkommen också för grannländernas coleopterologer. Skulle man från svensk synvinkel uttrycka något önskemål, vore det kanske att ännu flera syd- och mellan-svenska men i Danmark ej anträffade arter medtagits, varigenom boken kunnat vinna än större spridning bland våra samlare. Man saknar i denna del också Sven G. Larssons utomordentligt värdefulla larvbeskrivningar, som ättföljt närmast förut utgivna volymer. Men möjligen tas de med i nästa del, i vilken Clavicornia avslutas.

Thure Palm.

ADOLF HORION: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Bd. II. Palpicornia-Staphylinoida (ausser Staphylinidae). 338 sid. Vittorio Klostermann's förlag, Frankfurt am Main 1949. Pris DM 25:—.

Detta utgör fortsättningen på ett stort planlagt arbete, för vars syfte och uppställning Carl H. Lindroth närmare har redogjort vid anmälan av det första bandet

i denna tidskrift, årg. 62 (1941), p. 185—186. I förordet till den nu utkomna delen skriver förf.: »Das Manuskript dieses Bandes war zu Ende des Jahres 1941 fertig; zu Weihnachten 1941 lagen schon die ersten Korrekturen der Palpicornien vor. Aber der Satz verzögerte sich allzusehr. Als er im Jahre 1943 endlich fertig war, gab es kein Papier mehr für den Druck. Nach dem Zusammenbruch hat die Wiener Druckerei den Satz wieder auseinander genommen. Erst im Jahre 1947 glückte es mir, einen neuen Verlag für meine »Faunistik« zu finden.» . . .

Denna kortfattade förklaring rörande dröjsmålet med andra bandet ger en god föreställning om de enorma svårigheterna att i dagens Tyskland ordna tryckning av vetenskapliga arbeten. Men förf.:s sprudlande arbetslust låter sig ej betvingas av sådana, som man må hoppas, blott tillfälliga motgångar. Sålunda har Adolf Horion trots mycket besvärliga arbetsförhållanden färdigställt manuskripten till ytterligare fyra eller fem band i »Faunistik»-serien, vilka han hoppas kunna utge i snabbare takt än de tidigare. I den förhoppningen instämma helt säkert alla coleopterologer Europa runt, som i Horion's »Faunistik» fått ett av de outhärliga standardverken.

Andra bandets enkla yttre, vilket särskilt gäller papperets kvalitet och inbindningen, motsvarar på intet sätt bokens innehåll. Detta är lika gediget och vederhäftigt (så långt det gått att kontrollera) och med samma förebildligt kritiska behandling av primärmaterialet som i första delen. Uppställningen är också densamma, likväl med en enligt anm.:s mening väsentlig förbättring: de olika arternas ekologi har beretts ökat utrymme, något som ej minst för de nordiska coleopterologerna är av stort intresse och värde. Liksom förut har hänsyn tagits till arternas utbredning i de nordiska länderna, även till senast publicerade rön. I fotnoter eller anmärkningar till vissa arter kommenteras oklarheter i fråga om deras systematik, utbredning m. m., något som säkert kommer att verka stimulerande för många att just på detta inrikta sitt forskningsarbete. En värdefull komplettering till Reitter's och Ganglbauer's handböcker äro också några modernt uppställda bestämningstabeller för vissa kritiska släkten av fam. *Scydmaenidae*.

Thure Palm.

O. LUNDBLAD: Studier över insektfaunan i Fiby urskog. K. Svenska Vet.-ak:s avhandl. i naturskyddsärenden. No 6. Stockholm 1950. 235 sid., 8 tavlor och 12 textfigurer.

I en ståtlig, med vackra, instruktiva fotografier försedd volym har prof. O. Lundblad utförligt och överskådligt sammanfört resultaten av sina fleråriga undersökningar över insektfaunan i Fiby urskog, där i främsta rummet Coleoptera studerats.

Efter ett inledande kapitel om Fibyskogens läge och naturförhållanden följer en omfattande skalbaggsförteckning, i vilken alla fynd noggrant redovisas. Ej mindre än 1302 olika arter ha anträffats inom ett ca 3/4 km² stort område, därav ett ansevärt antal numera sällsynta eller rent av utdöende former, som höra hemma i ursprungliga skogssamhällen. I de följande kapitlen behandlas coleopterernas fördelning på olika biotoper och deras geografiska gruppering, varvid jämförelse göres med faunan vid Nedre Dalälven. Förf. analyserar de insektgeografiska problemen på ett kritiskt och intresseväckande sätt och uttalar sig med stor försiktighet om de slutsatser, som kunna dragas på grund av Fibyundersökningen. I kap. V besvaras frågan huruvida Fibyskogen ur coleopterologisk synpunkt erbjuder något speciellt intresse och framvisar några naturskogsdrag. Svaret är ett reservationslöst ja. Sist i avhandlingen lämnas listor på insamlade insekter av andra ordningar än Coleoptera, bland vilka himptererna äro de rikligast företrädde. Några svarbestämda arter av skalbaggsfamiljerna *Ptilium* och *Anobium* utredas i ett bihang till den egentliga avhandlingen.

Prof. Lundblads Fibybok utgör ett vägande inlägg i en aktuell naturskyddsfråga och ett synnerligen värdefullt tillskott till den litteratur, som behandlar utforskningen av vårt lands insektfauna.

Thure Palm.